

DEZVOLTAREA PROGRAMELOR DE FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ PRIN IMPLEMENTAREA PROIECTULUI COMPASS (ERASMUS+)

Ghețiu Adelina,¹

¹Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *Change occurs through people who have the courage and determination to learn constantly in order to achieve their personal or professional goals. Hence the concept of learning institutions/organizations that is looking to strengthen ingenuity, individual thinking and teamwork. All lifelong learning activities result in the improvement of knowledge, skills, competences and/or qualifications in personal, social and/or professional reasons. The project Towards the European university model of lifelong learning in Moldova - COMPASS, No. 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP, addresses the process of integrating the inclusive and receptive university model of lifelong learning (ULLL) as the one that requires immediate reactions at national and institutional level and joint action in Moldova. A priority of the project is the development of continuing vocational training programs within the State University of Physical Education and Sports to meet the expectations of today's society. These programs must not only aim at training teachers with higher education, but must also meet the needs of a much wider circle of beneficiaries: students, university teachers, adults, pupils, etc.*

Keywords: *development, programs, opportunity, project, training needs, evaluation, quality.*

Introducere. Formarea profesională continuă este un punct de sprijin important în dezvoltarea și evoluția profesională, mai ales în perspectiva ultimilor ani ai evoluției macroeconomice și sociale. În primul rând, o instituție/organizație care învață/lucrează cu idei, pe care le dezvoltă și apoi le răsfrânge în managementul instituțional. În al doilea rând, recurge la aceste cunoștințe noi acumulate ca bază pentru schimbarea mediului în care se dezvoltă. Toate informațiile noi pe care individul le acumulează trebuie să fie parte a unui întreg, fiecare membru al echipei avându-și rolul vital pentru evoluția sănătoasă a instituției. Procesul de învățare trebuie să fie direct aliniat cu obiectivele instituției și ale persoanelor aflate în acest proces.

Schimbările tot mai dese obligă la o adaptare rapidă la situații profesionale tot mai diverse și mai provocatoare. Astfel, fiecare persoană activă profesional trebuie să se specializeze continuu și, acolo unde este posibil, pe mai multe arii din domeniul său de activitate [5]. Instituția care împreună cu angajații săi învață constant aduce după sine rezultate și, implicit, succesul acesteia. Beneficiile se extind pe mai multe segmente instituționale și lucrează simultan pentru obiectivele comune:

- creșterea eficienței activității angajaților;
- creșterea ratei de retenție, din sporirea satisfacției angajaților și a loialității acestora față de instituție;
- educația pentru autodezvoltare/autoformare continuă;

- dezvoltarea capacităților de leadership ale persoanelor-cheie din instituție;
- susținerea în crearea unei culturi organizaționale bazată pe învățare, cu capacitate adaptivă și de împărtășire a cunoștințelor;
- monitorizarea îmbunătățirii abilităților managerilor și ale angajaților pentru a prospera în contextul schimbării.

Educația adulților constituie o etapă importantă a educației permanente atât din perspectiva dezvoltării personale, cât și a dezvoltării sociale. Însă la vârsta adultă pot să apară probleme de receptare a situațiilor cu caracter educațional, fie că acestea se desfășoară în mediu formal, nonformal sau informal. În vederea motivării adulților pentru a-și continua demersurile educative, este necesară o riguroasă analiză a nevoilor de dezvoltare profesională sau personală, care să conducă la adaptarea învățării în funcție de caracteristicile psihopedagogice ale vârstei.

Uniunea Europeană manifestă un interes sporit față de educație și formare datorită dimensiunilor schimbărilor economice și sociale cu care se confruntă și presiunii demografice provocată de faptul că populația europeană se află într-un continuu proces de îmbătrânire.

Scopul este construirea unei *societăți deschise spre educație* care să conducă către o forță de muncă educată și instruită profesional, în concordanță cu cerințele dezvoltării economice actuale [4].

Importanța formării continue a cadrelor didactice se explică prin necesitatea reactualizării cunoștințelor și a competențelor profesionale, prevenirea efectelor evoluției tehnologice și necesitatea creșterii calității actului educațional din perspectiva adaptării la nevoile societății actuale. Schimbările tot mai dese au ca urmare o adaptare rapidă la situații profesionale tot mai diverse și mai provocatoare. Astfel, fiecare persoană activă profesional trebuie să se specializeze cât mai mult și, acolo unde este posibil, pe mai multe arii din domeniul său de activitate, fapt ce impune o specializare cât mai profundă din partea celor activi profesional, lucru ce se poate realiza prin ceea ce numim formare profesională continuă [1, 3] și care urmărește să capaciteze beneficiarul prin ofertele de pregătire și prezentare a căilor de învățare, așa încât acesta să poată îndeplini viitoarele cerințe atât din domeniul de activitate, cât și cele personale [2].

Cu toate acestea, există o mare discrepanță între cursurile de formare pe care le urmează adesea profesorii și competențele de care aceștia spun că au nevoie: competențe de lucru cu elevi cu nevoi speciale, competențe TIC pentru predare, noile tehnologii la locul de muncă, strategii de învățare individualizată și formarea de competențe interdisciplinare la elevi etc. Pentru a putea reacționa la ritmul schimbător și al cerințelor, cadrele didactice au nevoie de un

sprijin adecvat și de posibilitatea de a urma activități de formare continuă, în cadrul cărora să-și formeze competențe de învățare pe tot parcursul vieții și să colaboreze cu colegii [6].

Misiunea principală a Departamentului Formare Profesională Continuă din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport constă în oferirea serviciilor educaționale de formare profesională continuă de calitate, solicitate de beneficiarii formării profesionale continue: instituții și persoane fizice cointeresate în actualizarea cunoștințelor sau obținerea de noi cunoștințe și competențe necesare în perfecționarea sau recalificarea profesională în domeniile *Științe ale educației, Științe ale sportului, Servicii publice și Servicii ale securității*, în vederea integrării active pe piața muncii.

Sușținerea partenerilor strategici europeni facilitează realizarea acestei misiuni instituționale. Proiectul *Către modelul universitar european de învățare continua în Moldova – COMPASS*, susținut financiar de programul european ERASMUS+, se adresează procesului de integrare a modelului universitar de învățare continuă (ULLL) incluziv și receptiv ca fiind cel care necesită reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune comună în Moldova. Acordarea posibilității ca organismele naționale de învățământ superior și instituțiile de învățământ superior să administreze strategic învățarea continuă integrată a învățământului superior este considerat obiectivul general al proiectului și principala susținere a rolului responsabil și complementar al Republicii Moldova în cadrul EHEA.

Metodologia și organizarea cercetării. Implementarea Proiectului COMPASS (ERASMUS+) este planificată pentru 3 ani, însă din cauza pandemiei a fost prelungit cu încă un an, oferind universității perspective de promovare a culturii învățării pe parcursul vieții la nivel instituțional. Proiectul este realizat împreună cu instituții partenere din Italia, Spania, Belgia, Finlanda, Austria, Slovenia, Franța. Printre instituțiile partenere din Moldova se numără șase universități, precum și Consiliul Rectorilor și Ministerul Educației și Cercetării.

O prioritate a implementării proiectului COMPASS (ERASMUS+) în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport este dezvoltarea programelor de formare profesională continuă pentru a răspunde așteptărilor societății actuale și care trebuie să vizeze nu doar pregătirea specialiștilor cu studii superioare, dar să răspundă nevoilor unui cerc mult mai larg de beneficiari: studenți, cadre didactice universitare, adulți, elevi ș.a.

În primii doi ani, în procesul implementării proiectului a fost constituit un grup de lucru care a evaluat și analizat starea de lucruri privind formarea continuă în cadrul universității și, grație vizitelor de studiu la Universitatea Catolică din Louvain, Belgia, Universitatea Danube din Krems, Austria și Universitatea de Formare Continuă din Barcelona, Spania, dar și a contribuției European University Continuing Education Network (EUCEN), au fost

reconceptualizate aspectele de dezvoltare a procesului de formare continuă din perspectiva formării pe parcursul vieții. De asemenea, a fost revizuit și actualizat *Statutul Departamentului Formare Profesională Continuă* și elaborate: *Strategia USEFS privind formarea profesională continuă pentru perioada 2021-2025*; *Manualul serviciilor de formare* etc. Astfel, grupul de lucru a stabilit următoarele obiective strategice pentru dezvoltarea formării pe parcursul vieții la nivel instituțional:

- Promovarea și consolidarea culturii învățării pe tot parcursul vieții (LLL/Life Long Learning) în cadrul USEFS;
- Îmbunătățirea managementului și a guvernancei universitare LLL;
- Crearea și dezvoltarea programelor de formare profesională continuă, inclusiv focusarea pe digitalizarea procesului de învățare pe tot parcursul vieții;
- Sporirea capacității instituționale privind implementarea eficientă a programelor de învățare pe tot parcursul vieții;
- Comunicarea, consolidarea vizibilității și promovarea rolului ULLL în plan instituțional și național.

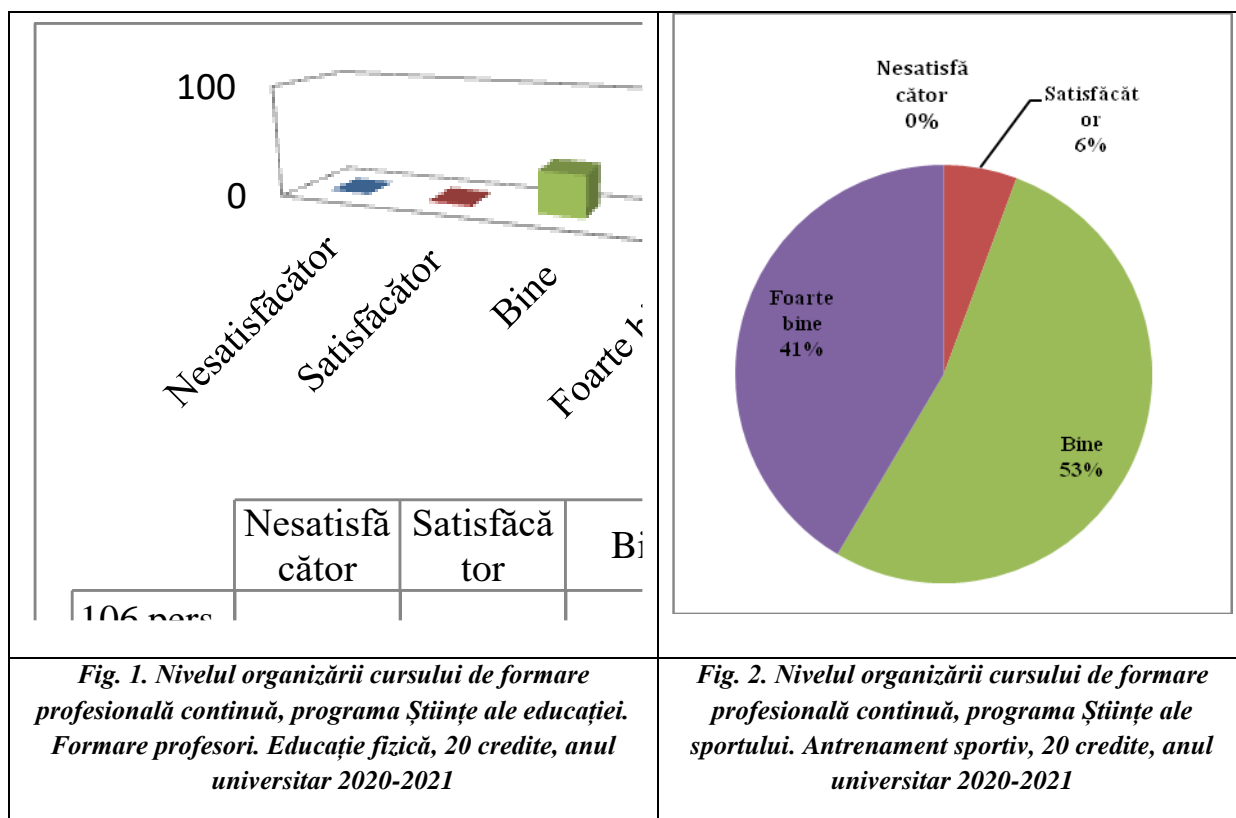
În cadrul vizitelor de studiu au fost prezentate activități de management al programelor de formare continuă sub mai multe aspecte: colaborarea cu angajatorii, care au posibilitatea să participe la elaborarea programelor de formare cu recomandări și solicitări; procesul de planificare a costurilor pentru programele de formare; conlucrarea instituțiilor de formare cu diferite subdiviziuni ale universității, inclusiv sub aspect metodic; marketingul, inclusiv promovarea programelor de formare pe parcursul vieții; aplicarea tehnologiilor informaționale și de comunicare moderne în procesul de instruire; colaborarea universităților în procesul de elaborare a programelor complexe comune etc. Menționăm faptul că proiectul se adresează procesului de integrare a modelului universitar de învățare continuă (ULLL), inclusiv și receptiv, ca fiind acel care necesită reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune consolidată în sistemul universitar din Republica Moldova.

În perioada noiembrie-decembrie 2019 s-a desfășurat concursul de selectare a cadrelor didactice pentru dezvoltarea programelor de formare în cadrul instituției. Astfel, a fost constituit grupul de lucru nr. 2 din 14 persoane – câte un reprezentant din cadrul catedrelor de profil, care în perioada iunie-august 2020 au beneficiat de formare în cadrul Școlii de vară COMPASS și au elaborat/dezvoltat programe de formare profesională, două dintre care au fost pilotate cu succes în perioada martie – iunie 2021.

În scopul identificării nevoilor de formare continuă a specialiștilor din domeniul educației fizice și sportului, reconceptualizării formării continue din perspectiva motivării de

învățare pe tot parcursul vieții și optimizării strategiilor de educație permanentă, au fost evaluate în perioada octombrie 2020 - martie 2021 programele de formare existente, dar și nevoile de formare ale celor 206 beneficiari.

Rezultatele și interpretarea acestora. Conform rezultatelor anchetării, cursanții sunt satisfăcuți de programele de formare, de modificările în tematica acestora, precum și de calitatea predării (Figurile 1 și 2).

Unicul lucru pe care ei îl regretă este faptul că nu au avut posibilitate, ca și colegii din grupele anterioare, din cauza pandemiei, să participe la ore practico-metodice cu contact direct, care le oferă posibilitate să-și formeze/dezvolte abilități practico-metodice în predarea probelor de sport incluse în Curriculumul școlar, iar antrenorii la proba de sport practică etc.

În *Figura 3* se prezintă opiniile cadrelor didactice privind gradul de satisfacție referitor la asigurarea suportului metodologic (materiale) la orele din cadrul programului de formare continuă *Științe ale educației. Formare profesori. Educație fizică, anul universitar 2020-2021*:

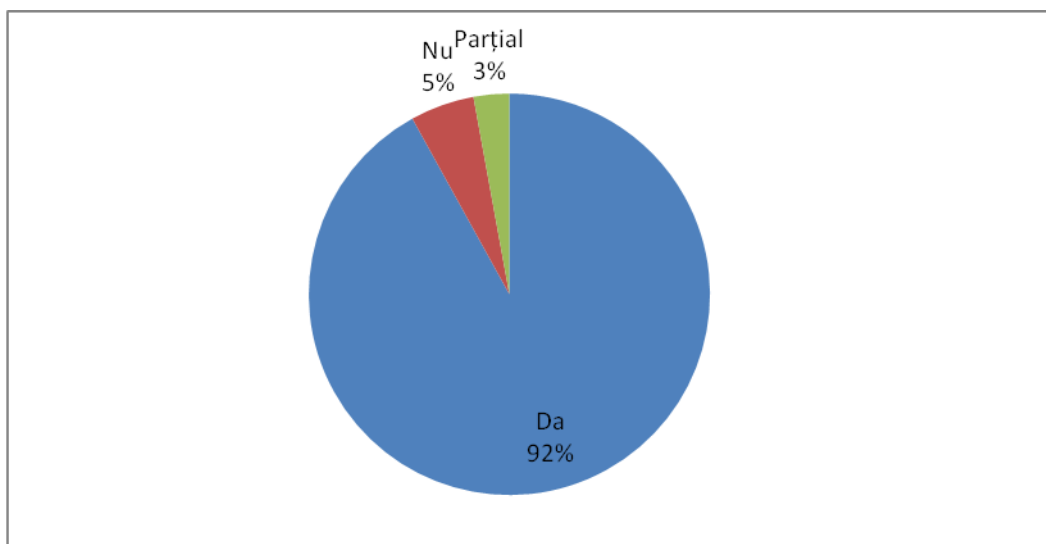

Fig. 3. Suportul metodologic asigurat la orele din cadrul programului de formare continuă Științe ale educației. Formare profesori. Educație fizică, anul universitar 2020-2021

Analizând *Figura 3*, observăm că respondenții au rămas satisfăcuți de suportul metodologic cu care au fost asigurați în proporție de 91,95%, iar o parte foarte mică nu au fost satisfăcuți (5,17%) sau au fost satisfăcuți parțial (2,87%).

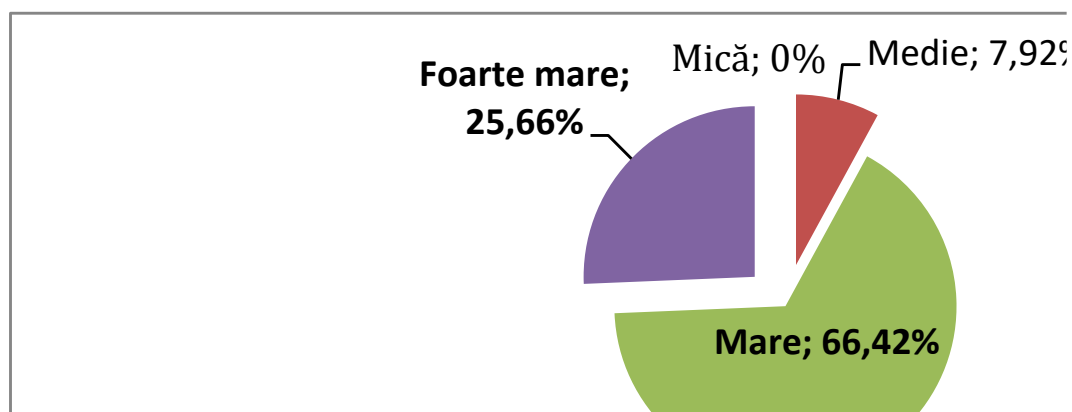

Fig. 4. Răspunsurile respondenților referitor la satisfacția privind conținutul programului de formare Științe ale sportului. Antrenament sportiv, 20 credite, anul universitar 2020-2021

Tematica și conținutul programului de formare le-au satisfăcut așteptările antrenorilor, fapt ce se observă în *Figura 4*. Analizând diagrama, observăm că respondenții au rămas mulțumiți de tematica și conținutul programului, apreciind satisfacție în măsură de 25,66% - foarte mare și, respectiv, 66,42% - mare, și doar 7,92% au dat o apreciere medie.

Procesul de evaluare a programelor de formare continuă are misiunea de a pune în valoare asigurarea comunității educaționale, beneficiarilor, angajatorilor și publicului larg, în general, că programa de formare profesională continuă satisface nivelul minim de calitate,

raportat la standardele de formare profesională continuă și la bunele practici naționale și internaționale; motivarea cadrelor didactice pentru mobilitatea academică și profesională prin recunoașterea competențelor dobândite pe tot parcursul vieții.

Ca rezultat al evaluării nevoilor de formare a celor 206 profesori de educație fizică și antrenori la diverse probe de sport, s-a selectat tematica programelor de formare continuă ce au fost elaborate de către membrii grupului de lucru, determinându-se și grupul-țintă pentru fiecare program:

Denumirea programei	Nr. ore/credite	Grupul-țintă
Management educațional	150/20 credite	Directori ai școlilor sportive
Activități motrice educaționale în sistemul de învățământ preșcolar	50/5 credite	Cadre didactice din IET, părinți
Sportul de performanță și sistemul pregătirii sportivilor de calificare înaltă	50/5 credite	Antrenori la diverse probe de joc
Turism sportiv și agrement	30/3 credite	Cadre didactice
Noi orientări în metodologia limbilor moderne	50/5 credit6	Cadre didactice universitare
Metodologia organizării lucrului individual la educația fizică cu elevii din ciclul gimnazial-liceal	20/2 credite	Cadre didactice de educație fizică
Bazele teoretico-metodologice ale pregătirii profesionale a profesorilor de educație fizică în probele de gimnastică	30/3 credite	Cadre didactice din instituțiile de învățământ general
Kinetoterapie și kinetoprofilaxie în afecțiunile ortopedice, respiratorii și metabolice la copiii de vârstă preșcolară și școlară mică	50/5 credite	Cadre didactice, părinți
Dezvoltare personală și profesională în domeniul educației fizice și sportului	30/4 credite	Cadre didactice de educație fizică și sport; Cadre didactice universitare

Concluzii. Schimbările produse în societate și prognoza accelerării schimbărilor duc nu numai la adaptarea continuă a sistemelor educaționale la noile realități economice, sociale, culturale, ci și la formarea în cadrul acestor sisteme a capacității de reglare continuă și de autoperpetuare a adaptabilității. Formarea continuă devine o necesitate permanentă a cadrelor didactice, indiferent de domeniul profesional și de nivelul pregătirii.

Eficientizarea programelor pentru educația adulților, indiferent că acestea se realizează în mediu formal, nonformal sau informal, poate deveni un obiectiv realizabil dacă se iau în calcul caracteristicile psihologice specifice vârstei. Mai precis, există câteva diferențe între modul în care învață adulții și modul în care învață copiii, care, dacă sunt ignorate, riscă să se transforme în blocaje conceptuale sau situaționale. Printre caracteristicile învățării la vârstă adultă, pe care savanții le-au identificat și descris de-a lungul timpului, dar și pe care le-au menționat respondenții, se evidențiază: centrarea pe sarcină și pe problemă, autonomia, capacitatea de a prognoza efectele învățării în plan cognitiv și comportamental, tendința de a utiliza experiența de viață și de a selecta conținuturile în acord cu cerințele de dezvoltare

proprie. Analiza nevoilor de dezvoltare se remarcă atât prin complexitate, cât și printr-o oarecare dificultate generată de necesitatea existenței unei viziuni realiste asupra stadiului prezent, dar și a unei aptitudini anticipative a investigatorului. De exemplu, dezvoltarea profesională vizează o multitudine de componente, care trebuie abordate ca sistem, nu ca o simplă alăturare sau însumare de nevoi identificate printr-un instrument oarecare: comportamentul, atitudinile (față de munca proprie, față de colegi, față de comunitatea educațională etc.), aptitudinile ce necesită armonizare cu evoluția științifică și tehnologică, cunoștințele și competențele profesionale.

Implementarea Proiectului *Către modelul universitar european de învățare continuă în Moldova – COMPASS* (ERASMUS+) facilitează:

- asigurarea promovării și consolidării culturii învățării pe tot parcursul vieții (Life Long Learning) în cadrul USEFS;

- elaborarea și dezvoltarea programelor de formare profesională continuă, inclusiv focusarea pe digitalizarea procesului de formare;

- sporirea capacității instituționale privind implementarea eficientă a programelor de învățare pe tot parcursul vieții.

1. Carabet N. *Formarea profesională continuă a cadrelor didactice: concept și diversitate. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Chișinău, 2015, p. 238-243.*

2. Ghețiu A. *Evaluarea nevoilor de formare ale cadrelor didactice de educație fizică și sport. În: „Sport. Olimpism. Sanatate”, Materialele Congresului Științific Internațional. Ediția a IV-a, 19-21.09.2019.*

3. Huncă M. *Formări profesionale continue ale cadrelor didactice centrate pe interconexiunea nevoilor personale și instituționale. Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie. Chișinău 2016. Disponibil la http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24837/mihaela_hunca_abstract.pdf*

4. Istrate O. *Rolul proiectelor educaționale realizate prin parteneriate școlare internaționale. București: Centrul pentru Inovare în Educație, 2013.*

5. Ramsden, P. (2008). *The future of higher education teaching and the student experience. Available at: https://www.researchgate.net/publication/265498238_The_Future_of_Higher_Education_Teaching_and_the_Student_Experience (accessed 12 July 2020).*

6. Zepke N., Leach L. *Improving student engagement: Ten proposals for action. Active Learning in Higher Education, 11(3), 2010. 167 p.*